

NEMZETES ASSZONY

(Befejező rész)

A járdán még látszik a nyoma, fent a falon is, a hátrapislogó unokám nézi a veresedő téglákat, de nem sokáig, mert a kövesúton, amit szurokkal öntöttek le a múlt nyáron, motorkerékpár suhan.

Úgy ugrál mellettem a kölyök, hogy alig bírom visszatartani. Elébe ugrik a járdán, és kiabál a motoros felé:

– Pista bácsi! . . . Pista bácsi!!!

Éles hangja úgy szeli át a csendet, hogy a motoros is arra kapja a fejét. Iszankodik utána a kerék, és alig egy hajításnyira le is áll.

Ferkómmal nem bírok tovább. Kikapja a kezét a kezemből, és a gömbakácok mellett fut a motoros felé. Szétvetett lábakkal várja az unokámat a nagy, fekete ember. Széles árnyékot fektet le a nap a motoros mellé. Beletúr a hája és szórja le róla az odaült porszemeket. Húsz unoka kitelne belőle, de nagyobb gyerek, mint Ferkó. Felülteti a hátsó ülésre, és máris bűg a motor. A kis kölykő fogja a kabát hátulját, és az egyik kezével integet hátra. Nevet a motoros is, és fél kézzel úgy tesz, mintha szalutálna.

Lóbázom a kezem, és megyek utánuk. Majd leteszi valahol, vagy visszahozza, és olyat kacag, hogy belerezdül a templom tornya is.

Kacagott akkor is, amikor még pufajkában járt . . .

A posta is megindult lassan. Szilveszter írt. Jól van, tovább hajtja a lovakat, de igencsak gépesítés lesz, és akkor kereskedhet tovább. Andrisom levele nehezen jött meg, de csak megjött. Nem írta, hogy mit csinált, de valamit tett, mert a kórházból érkezett az írás. Nagy dülöngős betűkkel, annyi volt abban a keserves sóhajtás, hogy alig győztem nyelni.

Nem lesz megbékélés sohasem.

Erre gondoltam mindig. Megakadt minden. Olyannak éreztem magam, mint a mohós ember, aki szálkát nyelt. Se le, se fel, hanem valahol keresztben a torkán, és szúrja minden nyelésnél.

A csordahajtás elmaradt. Nem totyogott utánuk az öreg. A kutya sem csaholta végig az utat, és nem vicsorgott a tanya felé. Ferkó a könyvet letette. Kilépte a csatornát megint, megnézte az üvegek helyét.

– Rendbe lehet hozni . . .

Kinyúlt akkor az ősz, mint a rétestészta. Még novemberben, amikor máskor már esik a hó, még olyan melegen süttött a nap, hogy kiskabátban is lehetett járni.

Pösze is csak melegítőben biciklizgetett, és susmorogtak a szobában, nehogy meghalljam. Meghallottam azt is, amikor elvitték Király Jánost, aki Faránkiné helyébe került. Azt is, hogy kegyetlenül megverték, és azt is, hogy az ilyeneket, mint minik is, összeszedik és viszik. Akik csendőrök meg vitézek voltak, meg nagygazdák meg malmos, kereskedő és mind, aki bicskát fogott.

Ferkót füröszttötte az anyja, amikor egy autó kanyarodott a tanyába. A lámpája bevilágított az ablakon, és olyan fényesre seperte az udvart, hogy még a szalmaszálat is meg lehetett látni.

Egymásra néztünk hárman.

Ferkó, a könyvet kinyitva fektette hasra az asztalon, és felállt. Pösze a lubickoló gyereket fogta, és közben rám nézett. Lehet, hogy kékes színt mutatott a szám, lehet, hogy nagyra kerekedett a szemem, és lehet, hogy sápadt színt húzott a lámpafény az arcomra. Pöszének megállt a keze, és ezalatt az unokám hasra feküdt a teknőben, és olyan nagyot csapott a tenyerével a vízbe, hogy a vízszikrák ezer cseppben csapódtak szét. Kiáltott, ahogy a száján kifért:

– Hopp! Hopp!

Pösze szeme is tágra nyílt, és leolvastam a tekintetéből azt, amit én is gondoltam:

– Elviszik Ferkót!

Ferkó állt a lámpa alatt, és úgy felelt a ki nem mondott szóra, hogy a hangja nem jutott el a nyíló ajtóig sem:

– Pöszére ügyeljen ides, meg a gyerekre is . . .

Keserűnek éreztem a nyálat, és olyan nagy galuskákat a torkomban, amitől majd megfulladtam. Zaj volt kint, kemény lépések hangja, begörbített ujj kopogtatása és a pihenő motor szuszogása. Az ajtón elsőnek a fekete ember lépett be, behúzott nyakkal és vállra vetett puskával, mögötte még ketten, azok is pufajkában és géppisztollyal. Megálltak az ajtóban, és sorra vettek bennünket. Lassan, egyenként, a fekete ember szeme szűrt, mintha a vesé-
kig akarna nézni és a kifordított belsőkéből olvasni, mint a nyitott könyvből. Legutoljára a gyerekre. Csapkodta a vizet a tenyere, és kiabálta:

– Hopp! Hopp!

Kiáltott a fekete ember is olyant, hogy egymás után hullott lábunk elé a félelem, mint a darabokra tört téglák:

– Az ajtót, az istenit neki, megfázik a gyerek! . . .

Hárman csukták be az ajtót egyszerre. Mire visszafordult a fekete ember, már nem szűrt a szeme. Mosolygott, kicsit kinyílt szájjal, azután kacagott, hogy kilátszott mind a harminckét foga. Kettőt sem lépett, máris előttem állt, és egy olyan nagy tenyeret nyújtott felém, amiben egy tepsi is elfért volna. Félve tettem bele a tenyerem, és csak a szorításra szisszentem fel, meg a szóra:

– Kun István!

Tovább ment Ferkóhoz, azzal is lekezelt, és annak is odadörögte:

– Kun István!

Az unokám éppen bűdösbogarat játszott. A nagy tenyerével a fenekére csapkodott, amire a gyerek is felkacagott:

– Jó húsba vagy, hékás . . .

A másik kettő is körüljárt bennünket, egyiknek sem volt olyan nagy tenyere. Kemény, érdes volt a szorítás, de nem hideg, hanem olyan, amitől a csirke is kibújik a tojásból . . .

Körülülték az asztalt, és a fekete ember a hasáról a hátára fektette a könyvet.

Dörögte az első sorokat, mintha csak a Ferkó szájából hallanám:

– Nap, levegő, víz! . . .

*

A mozi előtt tette le a gyereket. Ott várt be engem is. Ferkónak lángolt a fél arca, mint a parázs. Tudtam, megint megnyaggatta. Úgy csinálja mindig.

A torzsákat odadörzsöli a gyerek bőréhez, utána olyat cuppant rajta, hogy visszhangot vetnek a házak.

Szinte dadog az örömtől Ferkó, és teleszájjal dicsekszik:

– A malomig vitt Pista bácsi, meg vissza . . .

Úgy tettem, mint aki megrémült:

– Majd egyszer felborít . . .

Nevet a kölyök, de nevet Kun István is. Mutatja a harminckét fogát, és olyan meleg körülötte a levegő, hogy ott még a megfagyott ember is kiolvadna.

– Hetvennel mentünk, még akkor is verte a hátam Ferkó . . . Gyorsabban . . . Gyorsabban! . . . Olyanok legyenek a sürgönypóznák, mint a léckerítés . . .

Lángol a gyerek, és úgy fújtat, majd szétszakad:

– Olyan sebesen mentünk, hogy a levegő füttyölt a fülömbe . . .

– Nótát?

– Nem! Csak olyant, mint a vonat . . . Hegyeset . . .

Mutogat a gyerek, és a kis kezét belegyűri az enyémbe. Indulunk. Kun István is kászolódik, de mielőtt még elindulna, visszaszól:

– Birka lesz vacsorára?

– Idei . . .

– Cseresznyepaprikát vigyek?

– Van, egy szakajtóval . . .

Nyel a fekete ember, és indítja a motort. Int a kezével, és Ferkó még utánaköszön, szinte reped bele a fülem:

– Csókoloomm! . . .

Megyünk tovább az unokámmal a tanácsháza felé, ahol a zöld repkény úgy fonja be az ágasokat, hogy azok meg sem tudnak moccanni. Hűvöset szór szét a szárazbejáró eleje, és sötéten ásit a folyosó. Kiváltjuk a születési anyakönyvi kivonatot, és megyünk tovább, az iskolába, beíratni . . .

A tiszta, üveg iskolába. Olyan nagyok az ablakok, hogy három gyerek tetézve sem érné el a tetejét. Az ajtaja meg lengő. Kilincs helyett ferde nikkelcső szolgál. Nyomni kell, és utána úgy suttyan vissza, hogy percekig leng, mint a gazdátlan hinta.

A gyereket megnémította a motor. Még most is ott ül a hátsó nyergen, és figyel a póznák suhanását. Még a szemét is behunyja.

Kun Istvánon gondolkozom. A fekete emberen, a pufajkás, fegyveres emberen. Sohasem láttuk eddig, a másik kettőt sem. Olyannak tűnt, mint az új ruha, amit a szekrényből akasztanak ki. Lehet, hogy addig is ott volt, de nem nyúlt hozzá senki, tartogatták más időkre. Pedig jobb lett volna, ha hamarabb előveszik . . .

Akkor mindjárt, amikor a földdel bajlódtunk. Sok mindent másképp csinálnak . . .

Mikor elmentek, Kun István szava még sokáig bent maradt a szobában, és csak bámultunk egymásra.

A derekszíjat kötözgette a derekán, a puskát a nyakába akasztotta, lekezelt mindnyájunkkal, és az alvó gyereket a rettenetes nagy ujjával úgy simogatta meg, hogy az meg sem moccant.

A hangja úgy szólt, mint a hivatalos emberé, de mégsem úgy. Másképp, nem szaladt az ember hátán a hideg, inkább neveltünk. Ez mindent nevetéssel intézett el. Az ajtóból fordult vissza:

– Puskát kerestünk volna . . . Egyet láttunk, de azt csak nem visszük el, mert az kell majd Ferkónak, ha megnő . . .

Ferkó akkor is ki volt takaródzva, és látszott világosan, hogy fiú . . .

Befelé neveltünk mindnyájan . . .

Reggel még sütött a nap, másnap is, sokáig. Csak akkor kezdett borulni, mikor megint indult a csorda. At a töltésen, a régi melegágyak helyén, és taposták a csatornát szét, hogy hírmondója se maradjon. A kutya is loholt utánuk, és nagy kerülőkkel hajtotta a marhát. Az öreg ember köszönt. Úgy, mint tavaly. Botja és egy ujjával megpöccintette a kalapja szélét. A kutyája ugatott és vicsorgott a tanya felé. Az csak így tudott köszönni.

Gyerekkoromban akáctüske ment a lábomba. Sántikáltam, és ha hozzáért a fű, már jajgattam. Fájt. Anyám melegített tüvel akarta kipiszkálni, de nem hagytam. Fenyegedett:

– Fa nő a lábodból, te tökéletlen . . . Gyökeret ereszt a tövis, akkor még menni sem tudsz . . .

Egy éjjel vette ki, mikor elaludtam . . .

Ez a tövis is szúrt, magamnak kellett kivenni olyankor, amikor nem aludtam.

A kukorica akkor már nyolcadik levelét hajtotta. Benne voltunk jól a melegben. Az unokám már szaladt és lötyögött, csak nehezen értettük, mert a maga nyelvén beszélt. Fasírtot gyúrtam. A konyhaajtó sarkig nyitva volt, ki láttam a kanálisig, azon is túl. A templomtorony belesett az ajtón, és mutatta a zöldpenészes hátát. A teheneket nem láttam, csak a kutyát, azt is akkor, amikor az ajtóig merészkedett. Lihegett, a nyelvét kinyújtotta, beszívta. Indult volna be, indult volna ki. Úgy kapkodta a fejét, mintha légy után harapna. Nézett rám és nézett vissza.

A hátam mögül valahonnan belém bújt az ördög.

Kicsi húst morzsoltam össze és a kamrából két morzsa patkánymérget dugtam a közepébe. Odavettem a kutyának. Milyen szépen beszélt belőlem az ördög.

– Egyél kutyus . . . Egyél . . . Finom disznóhús . . . Fokhagymás . . . Kicsike bors is van benne meg, paprika, de csak színes . . . Az nem árt . . . Csak a közepe . . . Azt meg úgy sem tudod . . . Egyél . . .

A kutya nem nyúlt érte. Csak nézett tovább, fényes, könnyörgő szemmel, mintha könnyezne. Ilyen közélről még nem láttam sohasem. Azt sem, hogy a nyaka alatt fehér szőrök vegyülnek a fekete közé és az egyik lába görbét mutatott, mintha régen bottal eltángálták volna . . . Öreg, nyomorék, mint a gazdája.

Közelebb piszkáltam a húst, és kínáltam tovább:

– Na vedd el, ne szégyelld magad . . . Inkább még adok többet is . . .

Annyi időm maradt, hogy a seprűt elővegyem és hozzávágjam, pont akkor, amikor nyúlt a húsért.

Az asztalt fogtam meg, mert reszketett még a lábom is.

A kutya kiugrott az ajtón, de az ágasnál megállt. A húst felvettem és bettettem a kályhába.

Visszajött a kutya. Nyújtogatta tovább a nyakát, az orrát lökdöste felém, és olyan keservesen nyüszített, hogy belém akadt rögtön.

– Baj van!

Töröltem a kezem, és siettem, Ferkót az istálló előtt szedtem fel. A kutya szaladt előttem. Néhány lépés után visszafordult és nyújtotta a nyakát előre. A marhák szétterültek a legelőn, de az öreget nem láttam sehol, csak akkor, amikor a kanális gyaloghídján átjutottunk.

Ott feküdt a sziken. Hanyatt. Két karját úgy szétvetette, mintha Jézuskát vetne a hóban. A kalapja elgurult mellőle, csak a botot szorította, szinte belevesődtek az ujjai. A szeme felakadt, és nézte az égen a bárányfelhőket, amik lassú szállással vonultak a szomszéd legelő csordái felé. Nézte a felhőket, de nem látott belőlük semmit. Engem sem, a kuttyáját, de a kis Ferkót sem. A hangját sem hallotta, pedig szólt. Igaz, hogy halkan, és az ujját a szája elé is tette:

– Alszik . . . , Ammama, alszik . . .

Szuszogott, de úgy, mint amikor a kovács-fújtatójára terméskövet tesznek. Alig emelkedett a gombos lajbi.

Targoncával vittem be a tanyába, és a kanapéra fektettem.

Utána ki a kövesútra.

Az első motorosra úgy integettem, mintha égne a falu. Meg is állt. Csíkot rádiózott az úton. A motoros szólt elébb, mert a szuszogástól hang sem jött ki a torkomon:

– Mi baj, Barna mama?

Kun István volt, a fekete ember.

Valahogy kinyögtem:

– Az öreg rosszul lett . . .

Csak a port láttam. Meg a füstöt, ami a motor csövéből vágtatott ki.

Szaladtam vissza. Ecetes ruhával dörzsöltem az arcát meg a szíve tájékát. A bajuszát is bekentem vele, hadd szippantsa be, hátha feléled.

Elébb csak a karja rándult, utána a szemhéja, és mikor a gépkocsi megérkezett, már motyogott is:

– A jószág . . .

Elvitték. Ott maradt a bot, a kutya, Ferkó meg én. Félrehúztam a forró zsírt, a fasírtot leborítottam szitával, az ajtóra ráfordítottam a kulcsot, és elindultunk hárman, a bunkósbottal.

Kint jött rám a meleg, amikor a jószágot a kutya összeterelte. Eszembe jutott a fasírt, amit az ebnek vettem. A kendőt kibogoztam, hadd járjon a szellő, szárítsa az izzadságot meg azt, amit nehezen szárít fel a nap, nehezen fúj ki a szél, nehezen szív ki a fagy, nehezen mos le az eső . . . Csak az idő, ami úgy fogózik egymásba, mint a lánc . . .

*

Az összes szőrű kutya mellettünk ült le, de nem közel. Nézett engem meg a gyereket. Átnéztem a kutya felett, és inkább a határt pásztáztam, a szét-szóródott teheneket, a zöldellő gyeget, amit még nem szikkasztott le a nap. A csordakutat is néztem, az új gerendákból megerősített kávéát, a simára koszolódott kútostort, és arra gondoltam, hogy délben nem lesz, aki megitatja a marhákat.

Ember kell arra, aki azt a vedret felhúzza, mert nem is veder az, hanem dézsa. Ferkó, ha beleülne, a fejebűbja sem látszana ki.

Lassan húztak erre a tehenek. Csapkodták a legyeket. Reszelős nyelvükkel sodorgatták be a füvet, és nagy falásokkal eresztették lefelé.

A kutyanak kint lógott a nyelve, és lihegett, mint akit megzavartak.

Ferkó csetlett-botlott a gyepen, és húzta maga után a farkósbotot. Örül a gyerek, de nem ügyeltem a szavára. Azt is megfigyeltem, hogy a gyalogút mellett kinőtt a lapulevél, hátára porszemek rakódtak. Sebre jó, az apja Ferkónak sokszor kötötte be vele a kezét, vagy a lábát. Mindig helyrehozta.

A kutya megbillegtetten a farkát, mintha seperne.

Az útra is néztem, hátha jön a motoros, és hozza a segítséget.

Á torony felől nem mozdult senki, de a másik irányból sem.

Arrébb is akartam menni, de úgy éreztem, kiment a lábomból az erő. Álltam, és néztem a kutya fölött a határt. A tehenek is szépen kiteleltek, puffadt tőgyűek, betelt horpaszúak, van köztük tarka, egérszínű apró marha, de van olyan is, amelyikből kettőt ki lehetne szabni. Nagy lomha jószágok, olyan vastag tejerek dagadnak ki a hasukon, mint a kötél. Kacsáringós úton járnak, de odatalálnak a tőgy nyílásához.

A kutya beszívta a nyelvét, bekortyolta a nyálát, és utána a másik oldalon kicsüngette megint. Egy villanásra láttam a szemét. Szürke, talán nincs is színe, csak fénye. Ragyog, de lehet, hogy könnyes.

A kanálistarton fűbokrok nőttek, sűrűn, mérgezőld csutkakötni való vesszővel. Az öreg ott szokott hűsölni. Nem mentem addig sem. Vártam, ügyeltem a jószágokra, figyeltem Ferkót, aki úgy lovagolt a bunkósboton, mint boszorkány a seprűnyélen. Szaladgált, és úgy tett a nyelvével, mintha lovat bízna.

Szaladt a ló, és szaladt a gyerek . . .

A kutyát is megijeszthetném. Kotródjon arrébb. Nem muszáj neki itt ülni. Kúporodhat máshol is.

De nem zavartam, mert a kutya felemelkedett, és lihegetve felém jött. A szoknyámgig, és az árnyékomban megállt. Lekucorgott megint, és akkor én is lehajoltam.

Nem is akartam a határt nézni, a lapuleveleket sem, az út sem volt nagyon fontos, a kályhában a tűz sem. Ilyenkor könnyű begyűjtani, mert a tavalyi izik úgy ég, mint a gyertya.

Végigsimítottam a hátán.

Porszagúnak, hűgyszagúnak éreztem, de csak simogattam, végig, az orrától a farkáig.

Lihegett felém a kutya, és később úgy nyalta a kezemet, mint tehén a sót . . .

Úgy láttam, hogy a bárányfelhők is elvonultak a Berettyó felé, és nem maradt utánuk más, csak a szikrázó nap, a legelő marhák, a lovagló unokám és a kutya.

Azután már olyan könnyű hanggal szóltam, mint a zsákot cipelő ember, aki fent a padláson kinyitja a zsák száját, és garmadába ömlik lába elé a búza, a tengeri vagy az ocsú, amit az aprójózágnak szánt.

— Nap, levegő, víz . . .

A keskeny utcába befordultunk, és mentünk a tanácsháza felé. Nézem a Sétakertet, amiben gyerekkorunkban sokat hancúroztunk. Akkor még olyan nagy volt, hogy bújócskát is tudtunk játszani. Most erősen megszűkítették, mert az egyik végibe az emeletes adóhivatalt húzták fel, a másikba a postát meg a járásbírószobát, még maradt néhány fa, bokor, aminek hófehér bogyói vannak. Ha ujjunk közé kaptuk, pukkant, mint a bodzafa puska.

Csendes a gyerekek.

Fogja a kezemet, és apró lépései kopognak mellettem. Messzibb lát, mint én, mindent jobban megnéz. Érzem is, hogy megint mocorog és nyújtogatja a nyakát.

— Faránki néni!

Kikapja a kezét a kezemből, és már szalad elébe. Futtában köszön:

— Csókolom! . . .

A nagy fákról úgy pattog vissza a hangja, mint a száraz borsó a falról. Hét ördög költözött belé, ezzel nem bír a tanító.

Barackot nyom a fejére Faránkiné, és tenyerével összeborzolja a gyerek haját. A hangjából nem engedett, most is olyan erős, túlhangos, és a kezével is kaszál.

— Iskolába?

Megáll Faránkiné, mellette lelassítok én is. Ha kérdeznék tőlem, hogy mit érzek, hamarjában nem is tudnám megmondani. Meleg van, süt a nap, érzem a hátamon, a nyakamon, és azt is, hogy nem kötődött görcs a torkomon, pedig álomban már láttam felakasztva.

Megigazítottam a fejkendőm a fejemen, és szóltam én is:

— Meleg van . . .

A nap felé bökött, és harsogta:

— Neki az a dolga, nekünk meg az, hogy az unokákat pesztráljuk . . . Pedig nem érdemlik meg. Azt hiszed, irlnak az enyéim is valamit. Nyavalyát . . . A postautalványon irlnak mindig. Jól vagyunk . . . Vigyázzon magára . . . Nyaranta egyszer lejönnek, és már szaladnak is tovább . . . Ennyi . . .

Két karját széttárta, mintha mutatna az elfutott szavak után.

Igyekezik is tovább. Mindig siet, pedig már ráér. Nem hajtja senki. Várja minden hónapban a nyugdíjat meg a fiúktól a postautalványt.

— Elmegyek én is hagymát pucolni . . . Ne magad csinálj mindent, mert beleszakadsz . . .

A gyerekeknek még megmorzsolja a fejét, és arra is ráreccsen:

— Te meg tanulj, mert hátrahökötöm a sarkad . . .

Kacag Ferkó, és mutatja a szandálos lábát:

— Hátul van most is . . .

Siet az úton végig. Összebb ment, kisebb lett, de úgy mozog, mint egy fiatal.

Megyünk mi is tovább.

Arra gondolok, amire lehet. A zsákfoldozásra, a csendes beszédre. Gyalogszéken ültünk végig a fal mellett, és a régi őszi nap melegítette a nyakunkat. Odakerült mellém. Előbb nagyokat hallgattunk. Imitt-amott elhullott egy-két szó, de olyan, ami nem állt meg az emberben. Nem voltunk sokan, csak olyanok, akik még el tudtak így pusmorogni a zsákkal. Úgy fél szemmel pislogott rám. Pápaszem mögül. Akkor még csomó zsák volt köztünk. Hol én, hol Faránkiné nyúlt egyért. Megkerestük rajta az egérrágta lyukat, ollóval.

vágtunk rá foltot, és kani öltésekkel rávarrtuk. Fonákjára, ahogy kellett. Azután kifordítottuk, tüheggel visszapiszkáltuk a lyukas rész szálait, és azt már apróbb öltésekkel beszegtük. Nyúltunk másik zsákért. Egy idő után ketten egyszerre.

A kezemem megállt a keze, és rám nézett. Fel egészen a kendőmig, a szememig, és azon keresztül le mélyre, olyan nézéssel, amiben nincs szűrő, nincs bántó. Csendesen szólt, így még nem hallottam sohasem:

– Látod, reszket a kezem...

Láttam. Aprókat mozogtak az ujjhegyek, de nem húzta el az enyémről. Otthagytá, és éreztem, hogy száraz, kérge a tenyere, mint az enyém, de meleg.

Én is szóltam, az enyém is csendesre sikerült. De, ha akartam volna, akkor sem tudtam volna másképp, mert nem piszkált semmi.

– Pápaszemmel tudok befűzni én is...

– Pedig ez kani tű...

Nagy lyukú...

– Mégis kicsinek látjuk...

– Egész kicsinek...

A tükre néztünk, amiket a kötőnk elejébe szűrtünk.

Onnan tovább. A magtár elejétől messzire lehetett látni. Előre, csak előre, minek hátrakapkodni a fejet? Van ott minden. Nézhetünk, láthatunk és beszélgethetünk. Van miről.

Sok zsákot foltoztunk akkor, és sokat beszélgettünk...

*

Az úton mellettünk teherautó zúg el, megrakva ládáival és tömve paprikával.

Utána bök a legény:

– Apámék szállítanak...

Milyen komolyan mondja a gyerek. Érződik a hangján a büszkeség. Kicsit részese is, mert de sokszor szaladgált el a vízszög alatt, amikor öntöztek. Láttá, hogy hordozták az emberek a csillogó csöveket. Egymás után annyit kapcsoltak össze, hogy a végét alig lehetett látni. Telenyomták vizet, és a felállított szórófejek szórták a vizet körbe-körbe. Mire bejött a gyerek, már megszáradt rajta a gatyá is, mert sokszor erősen tűzött a nap.

Az apja dolga is kikerekedett szépen.

Akkor pedig úgy éreztem, vihar lesz, égzengés, és belepusztulunk minden.

Úgy remegett az ablak karikája, mintha kívül mozgatnák. Előbb csak azt vettem észre, később a hang is bejött az ablakon. Erősen, dohogva, szinte rázta az ágyat. Jött közelebb, közelebb, és a végén úgy éreztem, hogy az ablak alá érkezett.

A firhang mögül lestem ki az ablakon.

Akkor állt neki a traktor az öntözőcsatornának, és a négyes eke dúrta szét, hogy nyoma sem maradt utána.

Az ágy felé néztem, ahol az apja Ferenc aludt. Forgolódott, és a lármára felült az ágyban. Dörzsölte a szemét két ököllel, és úgy szólt, hogy alig ért el a hangja hozzám:

– Szántanak?

Botladozó nyelvvel hápogtam ki a hírt:

– Az öntözőcsatornát...

Kiugrott az ágyból, és ott állt meg a szoba közepén ingben, gatyában, és nevet, hogy a könnye is csurog belé.

– Mit nevezsz, te csuba?

Pösze is felébredt, és a faltól kifelé fordult.

Amit utána mondott Ferenc, az már Pöszének is szólt:

– Én leszek a kertész...

Erre már Pösze is felült az ágyban.

– Mi?

– Konyhakertész...

Pösze a téglagyárra gondolt és magára.

– Velem mi lesz?

– Te leszel a kertészné...

– De a gyárral?

– Csinálja a téglát tovább...

Sohasem komolyodik meg. Nem nő be a fejelágya. Így beszélni?

Komolyra fordította a szót, de nevetett, mint aki meglátta a fellibbenő ing mögött a fehér húst.

– Téged is kikér Pista...

– Milyen Pista?

– Kun...

Hirtelen visszafordult, és odaugrott a Pösze ágyához. Leült az ágydeszkára, két vállát megfogta Pöszének, és úgy mondta egyvégtében, hogy öröm volt hallgatni:

– Nem kell öntözőcsatorna. Szórófejes rendszerrel locsolunk, csövekből... Kevesebb ember kell hozzá, és kevesebb víz...

Szaladt a könyvért, vitte az ágyhoz, és mutatta a képeket.

– Látod, ilyen... Itt ágaznak ki a fejek, és körbe spriccelnek. Egyik beleölt a másikba, nem marad száraz hely semmi sem...

Reszketett a lábom, és arra eszméltem, hogy prüszkölök. Hármat egymás után. Ferenc rám is kiabált:

– Bújjon papucsba, mert megfázik...

Dehogy fáztam. Halgattam a szót, kicsit megrettentett, egy kicsit úgy is csinált velem, mint a bontófésű a kócos hajjal.

– Itt melegágyak lesznek, de nem olyanok, mint a miénk... Vasvázas, állva is végig lehet benne nyargalni. Műanyag tető, ami a napfényt átengedi, de meg is erősíti. Fűtőtestek, nagy kémény...

Pösze úgy szólt, hogy remegett a szája széle:

– Hány hold?

– Tanáld ki!

– Tíz!

A fejét rázta Ferenc.

– Húsz!

Csak mosolygott.

Nagyot akartam mondani, csak azért, hogy ne tanálgasson tovább.

– Negyven!

Ferenc csak intett:

– Még fejelheti...

Pösze fejelte:

– Száz!

– Annyi! Se több, se kevesebb...

– Temérdek isten...

A traktor hasította a földet, egymásra omlottak a rögök, és olyan simán feküdtek hanyatt, hogy nem is nyűszítettek. Távolodott a traktor, nyelte a bűgást a határ, kívül reszketette a fal magán. A messzi mezsgye végénél fordult és jött vissza, szaladt előtte a hang, árkon-bokron át nem állt meg a kövesútnál, sem, azon is keresztülhengergődzött, és a híd alagútján úgy bűjt át, hogy egy kicsit összebb húzta a vállát.

*

Mikor az iskola lengő ajtaját benyitottam, Ferkóm megszeppent. Nem szólt egy szót sem, csak egy kicsit lemaradt. Húzatta magát, mint aki fáradt.

Felé fordultam a sokablakú folyosón. A piros gumiszőnyegen nem hallatszott a kopogás, halkítottam a hangom én is.

– Betojtál?

Felkapta a fejét, és keményen szólt vissza:

– Nem tojtam!

– Hát?

Nem szól a gyerek. Erre én rettentem meg. Így jártam az apjával is. Az sem akart iskolába járni, ostorral kellett biztatni. De sokszor elverte az apja. Úgy látszik, még ez is az én gondom. Megpróbálom ostor nélkül, hátha megy...

Az ajtó előtt körülnéztem a gyereket. A haját megigazgattam, az orrára is rápislantottam, nehogy hiba legyen. A kiskabát feszült a hátán, mellén, a kigombolt ingnyak mellett izzadságcsepp inalt le, éreztem is, hogy a hajátövéen vonult a bőre.

Magam elé tuszoltam, és beléptünk az ajtón.

Köszönt a gyerek, de olyan hanggal, mint aminek fele odalent maradt. Meghúztam a gallérját:

– Hangosabban...

Belereccsentett Ferkóm úgy a csendbe, azt hittem, lehullnak a képek a falról:

– Csókolom!

A tanító néni is felkapta a fejét, és az asztal mellől felénk jött. Fialat, nyúlánk teremtés, nagy szemekkel, és telis-tele mosolygással. Itt nem lesz hiba.

Nem is lett.

Én székre ültem, de Ferkóm behúzódott az első padba, és olyan peckesen ült, mint aki karót nyelt. Kezdtém büszke lenni rá. Nem hamvába hótt. Később még jobban örültem neki.

Végigcsengett a tanító néni hangja az iskolán, és szépen szállt Ferkómagig:

– Hogy hívnak?

Ugrott Ferkóm egyből, kihúzta magát, és fújta:

– Ifjú Barna Ferenc...

Ezt nem regulázta a nagyapja, mégis tudta a mórest. Nem tanította díszlépésre, nem fogta a seprút a hóna alá, és nem verte a csizmáját a földhöz.

A lengő ajtó még lóbázta magát, amikor igazítottam a fejkendőmön, és úgy magam elé motyogtam:

— Unokám, az iskolajáró...

*

Megyünk az unokámmal hazafelé. Elhaladva a szobrok előtt, a piactér fái alatt, az avult harangláb mellett, az üzletnél, ahol annyi a kirakott portéka, hogy egy nap kellene hozzá, míg végigbogarásznánk.

A gyerek hallgat, kapkodja a fejét, úgy jár a szeme, akár a gyorsvonat kereke, mindent látni akar, pedig már sokszor látta. Ha szól is, az iskolához kanyarodik vissza. A szobrokon túl fordul felém:

— A körmös milyen volt?

Az öt ujjamat hegyre szedem és mutatom.

— Odaütött a tanító pálcával?

— Oda!

— Sokat?

— Ki mennyit érdemelt...

Emészt, és tovább megy egy lépést:

— Aki térdelpelt, annak tengerin kellett?...

— Azon...

— A sarokban...

— Ott...

— Nem nézhetett vissza...

— Nem, mert suhogott a nádpalca...

— Hüm...

A kis tenyere izzad, a másikkal meg körmöst mutat, úgy látszik, izlelgeti. De nyújtja megint a nyakát.

— A fenekes fáj?

— Répa Bandinak nem...

— Miért?

— Mert azon olyan vastag volt a nadrág, mint a tollpárna...

— Nem rítt?

— Mindig röhögött, de vesztére...

— Kifogott rajta a tanító bácsi?

— De nagyon...

— Mondja el...

— Lehúzatta a nadrágját, és úgy fenekelte fel...

— Gatyára...

— Arra... Úgy bögött, hogy majd lehullt a mész...

— Nagyon fáj?

— Olyan hurkák nőttek a fenekén, mint a karikás csapója...

Beszélünk, megyünk, maradoznak a házak, régiek, újak. Virít a miénk is, és a fák között kimutatja magát a gát is, aminek az errőlso oldalát keményen megperzselte a nap, a fűszálakat lerágták a csirkék, libák, és a föld mutatja magát, akár a hasadt kabát bélése.

Szépen mutat a pala a tetőn, virít a sárga fröcskölés is a falon, az ikerablakok nagy szemekkel merednek az utcára. A kerítés betonoszlopai merev vállal tartják a pallókat és a vaskeretes drótkerítést. A kapukulcs a beton-

oszlopban hagyott szegen lóg. Könnyen elérni, alig kell valamit pipiskedni. A gyerek nem éri el, de neki ott a csengő. Megnyomja a gombot, és a konyhaajtó előtt úgy berreg, hogy még a holt is felriad rá.

Nyúlnék a kulcsért, de mást gondoltam.

– Nem megyünk be?

– Kimegyünk a hídig...

– Minek?

– Megnézzük apádékat...

A tanyát akartam látni csak, aminek a tetejét régen leszedték már. A vályogfala még megmaradt, de olyan csupaszon nézett erre, akár a vízbefúló kinyújtott ökle. A budi is megreccsent háttal kucorgott az akácfa alatt, az ajtaja lefittyent a sarkáról, igyekezett hasra feküdni, de nem érte el a földet. A kocsiszínek csak az egyik oszlopa maradt meg, hiába kereste a többit, nem találta. Az útkaparóházat is meg akartam látni. A poros akácfa közt lapul, mint a nyúl, és a kátrányos hordók nyitott elején vastag csurgással olvadt meg a fekete lé, és a füvek közt szétfolyt.

A híd festése új, szürke, galambszínű, a gömbölyűre kalapált vasszegek olyanok, mint sok kinőtt pattanás. A vasak keresztül-kasul nyúlnak, és erősen tartják egymást összeszorított ujjakkal.

– Kiáltunk nekik?

– Ha közel lesznek...

– Odamegyünk?...

– Nem, csak a hídig...

A kaptatón lihegtem és lassítottam a lépést, Ferkó szaladt, és a gáttetón nevetve lökte szét a karjait és kiáltott vissza:

– Locsolnak!

Locsolnak. A gép hangja nem hallatszik eddig, a vízsugarak prüszkölése sem, csak a kép. Megszámlálhatatlan vízsugár, mint a marékból kiszórt homok, amelyek fáradt hullással szóródnak le a földre. De nem fogynak ki sohasem, mert ujjakat fröcsköl a cső, jönnek sorban, egymás után, kézen fogva. Amelyik fűgőbb, messzebb ugrik, amelyik ügyesebb, levélre hull és nem üti meg úgy magát. Amelyik báméskodóbb, repedésbe esik, ahonnan még ágaskodva sem tud kinézni sohasem.

A tanyát akartam látni.

A kútgémet, a megmaradt kávét és az égnek meredő kútostort.

A vízsugarakat nézem. A vaslábon álló melegágyak sokaságát, amikben nyargalni is lehet. De ülni is, a melegítő hátára, kisszékre. A pufajka gombjait szabadra lehet nyitni, a két szárnyát kicsapni, és a gombolyagra gyűrt ökölt lassan kisimítani és a szót úgy elereszteni, hogy ne ijedjen meg a föld:

– Te, Ferkó! Hogy kellene belenézni a föld hasába?

– Minek?

– Hátha van benne forró víz...

– Forró víz...

– Forró víz...

A tanyát akartam látni, a kitaposott gyalogutat, a bejárót, amin zörgött a szekér, és lötytyent a farában az egy zsák búza...

Ferkót látom. Messzire. Az ing dereka kint van a nadrágból. Kezét csipőre teszi, és valamit néz a vízsugarak alatt, amit innen alig-alig lehet látni.

A csoport asszonyt, lányt és köztük Pöszét. Pirosodó szeplőivel, hajlongó derekával. Az útra kirakott ládákat, amikről piros fény vetődik vissza, és hancúrozva bujkálnak az esőcseppek alatt. Eljönnek eddig is, kis Ferkóig is, aki olyat rikkant mellettem, akár egy őrmester:

– Paradicsom!

Paradicsom a lábában, amiből ház nő, utca nő, ami nem engedi, hogy tovább nézzünk, mert amit néznénk, az olyan messzire van, hogy ilyen öreg szemmel el sem lehet érni...

Hiszen csak a tanyát akartam látni...

Négylábú vasoszlopokat látok, amik kinyújtott karral tartják a vastag drótokat. Látni rajtuk, hogy nehéz, mert középütt hasat eresztenek, úgy néznek azok is ki, mint a jóllakott giliszták, nem ízlik már semmi, csak akkor megint, ha éhesek lesznek. Ott az istállók végénél megtorpannak, az utolsóknak támasztékot adtak, nehogy visszahúzza a többi, és nyakába lámpát akasztottak. Alá kell csak menni, és kapcsolóval felkattintani. Fényt szór széjjel még akkor is, amikor olyan sötét az éjszaka, hogy a vasvilla is megáll benne.

Ferkóm a híd karjába kapaszkodik és a többi ládára mutat, amit raknak fel a kocsikra, teherautókra, amiken úgy játszik a fény, akár az emberi kéz a női ing kivágásán.

– Paradicsom!

Csak a régi tanyát akartam látni.

Az új házat látom, még akkor is, ha becsukom a szemem. A vasrácsos kiskaput, a betonküszöböt, a mozaiklapos házelejét és az udvaron, az öreg eperfán, a kötelet. Ferkóm készítette oda. Fiam – a kertész. Ha hozzák a birkát, legyen hol nyúzni. Megbírja, két hátsó lábát szétfeszíthetik, és az éles bicskával hosszú nyiszítással metszhetik a bőrt a hasán.

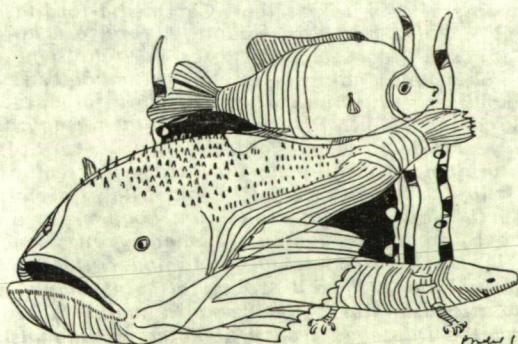
Faránkiné hagymát pucol. Kun Pista cseresznyepaprikát hoz, a komák a sátrat húzzák fel az udvaron; lócaikat, asztalokat teherautóval küldi a téesz...

A holnapra gondolok, a házszentelésre.

Nógamot is az unokám, mert még sok a dolog.

Megindulunk ketten Ferkóval, le a hídról.

Mennyivel könnyebb errefelé menni...

Bodor Miklós rajza